

СТАНОВИЩЕ

ОТНОСНО: научните трудове на гл. ас. д-р **Мария Иванова Колева**, участваща в конкурс за заемане на академичната длъжност „ДОЦЕНТ”, обявен от Института за исторически изследвания при БАН в „Държавен вестник”, брой 9, от 02.02.1916 г.

От доц. д-р **Господинка Стойкова Никова** – специалист по стопанска история и международни отношения на България, вкл. и с Германия, в ново и най-ново време. Пенсионирана в Института за исторически изследвания при БАН.

1.Общо описание на представените материали:

Представените материали от гл. ас. д-р Мария Иванова Колева доказват, че тя е утвърден учен, със задълбочена и обемна научна продукция. Владее отлично немски и руски и ползва английски. В конкурса за „доцент” тя участва общо с 32 публикации – 1 монография, 24 студии и статии, 6 рецензии и 1 съобщение. Всички те са писани след защитата на докторската дисертация. Монографията - „Германската икономическа политика към България между двете световни войни 1919 – 1939 г.” (130 с.), е издадена от Академичното издателство „Проф. Марин Дринов”. Студиите и статиите са публикувани предимно в български научни издания, между които и с импакт фактор. Три от статиите са излезли в чужбина, а две са приети за печат. М. Колева е изнесла 6 доклада на научни форуми, три от които международни. Тя участва и в 8 колективни изследователски проекти, от които два международни и два двустранни (с Унгария и Словакия), по линия ЕБР. Кандидатката е сътрудничила и в издателската дейност като съставител, и член на редколегии, превеждала е документални материали.

2. Характеристика на научно-изследователската, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата:

Добрата професионална и филологическа подготовка дава възможност на кандидатката да участва активно в научно-изследователската и научно-приложната дейност. Монографията ѝ проследява хронологически еволюцията на германската политика спрямо България, както и въздействието на двустранните стопански връзки върху българската икономика, през целия междувоенен период (1919-1939г.). Проблематиката на студиите и статиите може да се групира в три тематични кръга. Първият включва проучвания, осветляващи по-подробно важни аспекти от българско-германските отношения през периода 1930-1939 г., разработвани и в монографията. Втората група обхваща студиите и статиите, посветени на политиката на Германия към Югоизточна Европа и страните от региона. Към третия тематичен кръг се отнасят публикации, които разглеждат теоретични и методологически въпроси на историческата наука, а също така събития от по-близкото минало. М. Колева участва с доклади и в организацията на национални и международни научни форуми. Публикува рецензии за документални сборници, за книги на български и чужди историци. Четири от колективните изследователски проекта, в които кандидатката участва, вече са приключили с издаването на сборници, а два с международни конференции. От публикуваните проекти особено внимание заслужава сборникът – „Обречени и спасени. България в антисемитската програма на Третия райх. Изследвания и документи”. Освен със статия, кандидатката участва в неговото съставителство и редактиране. Тя е съставител и член на редколегията и на сборника със статии „Collegium Germania 3: Die Rolle der Wirtschaftsbeziehungen zu Deutschland in der Entwicklung Bulgariens. Von den 1930-er Jahren bis zur Gegenwart.”. М. Колева превежда и голяма част от материалите за документалния двутомник – „Коминтернът и България (март 1919 – септември 1944 г.)”. Документи.” Т. 1 – 2. Обобщено може да се каже, че изследователската и научно-приложната дейност на Мария Колева е доказателство за нейния авторитет като учен от БАН и за способността ѝ да работи в екип.

3. Съдържателен анализ на научните постижения на кандидата, ясна характеристика на научните приноси:

Макар и по-малка по обем, книгата на М. Колева е многоаспектна и има приносен характер за нашата историография. Съществуващите български изследвания разглеждат предимно отделни проблеми от германско-българските политически и икономически връзки. За разлика от тях, рецензираната монография за първи път в научната ни литература изследва последователно икономическата политика на Германия спрямо България и кривата на развитие на търговските им отношения през целия междувоенен период. В по-голямата си част работата се основава на непубликувани документи от фондовете на имперските министерства и служби, и на някои от българските архиви. В края на книгата е приложена обширна библиография с публикации, засягащи проблеми от изследваната тема, на български и чужди автори. М. Колева сполучливо характеризира отделните етапи, спецификата на възприеманите икономически концепции в германската политика, влиянието на външните фактори, като наложения международен контрол върху двете държави, световната криза, нарастващата конкуренция и т. н. Авторката много добре обяснява същността на възприетия през 1930 г. от канцлера Х. Брюнинг дефлационен курс за излизане от кризата – крайна спестовност, орязване на бюджетните разходи и заплатите, увеличаване на износа и намаляване на вноса. Концепцията за този курс се споделя и от Хитлер, и улеснява идването му на власт. М. Колева задълбочено анализира динамиката на двустранния стокообмен и неговото благоприятно влияние върху растежа на българското стопанство след сключването на търговската спогодба от 1932 г.. Тя проследява и сделките за растящия внос на германско оръжие в България. В по-голямата си част студиите и статиите също са с приносен характер. Особено впечатление прави студията „Антиеврейската политика в Германия и отражението ѝ в България (1933-1939)”, в която за първи път се обръща внимание на съдбата на евреите, работещи в германските служби и фирми у нас. Тя също така се основава главно на непубликувани германски архивни документи. Научен принос в нашата историография имат и публикациите за модернизацията на Унгария, за причините за падането на Берлинската стена и др. Многоаспектните документални проучвания на М. Колева я представят като целенасочен и задълбочен изследовател, със свои приноси в историческата наука.

4. Отражение на научните публикации в научната литература:

Приложената справка „забелязани цитирания”, макар и явно непълна, показва, че авторката е признат специалист в своята област, познат и цитиран в научни публикации не само у нас, но и в чужбина.

5. Критични бележки по представените трудове:

Критичните бележки са насочени главно към монографията и биха могли да послужат като препоръка за бъдещата работа на авторката. В книгата се проследява държавната политика, която стимулира главно развитието на търговския стокообмен, но не се отделя достатъчно внимание на програмите на германските корпорации за модернизиране на икономиката на европейския югоизток, с цел приспособяването ѝ към изискванията на германския пазар. У нас възникват множество акционерни дружества с германско участие, подпомага се обучението на местни специалисти. Предвид важността на темата, едно следващо монографично изследване би могло да продължи и хронологически, тъй като през 1940 г. се създават двустранните браншови комисии и се обсъждат много проекти за индустриално сътрудничество. Интересна е и съдбата на тези проекти, както и на цялата ни икономика след войната, в резултат на тясното ѝ обвързване с германската. За тези процеси в ЦДА са разсекретени масиви от документи на немски и български език.

6. Лични впечатления на рецензента за кандидата и други данни, непосочени в предхождащите точки;

Познавам кандидатката от много години като сериозен автор, владеещ отлично немски език, като отговорен и отзивчив колега. Повече лични впечатления имам от съвместната ни работа в “Collegium Germania”. М.Колева участваше активно в организацията и работата на научните българо-германски конференции, при превода в дискусиите и подготовката за печат на сборниците с докладите.

7. Мотовирано и ясно формулирано заключение:

Въз основа на изследователските постижения, широката научно-приложна дейност и личните качества на кандидатката, с пълна убеденост препоръчвам на уважаемите членове на НС на Института за исторически изследвания при БАН да гласуват в подкрепа на избора на

гл. ас. д-р Мария Иванова Колева, да придобие академичната длъжност „ДОЦЕНТ”.

София, 16 май 2016 г.

ПОДПИС:

(доц. д-р Г.Никова)